

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Koncepce vzdělávání pracovníků v sociálních službách

Projekt „Zvyšování kvality systému sociálních služeb prostřednictvím vytvoření kvalitního systému dalšího vzdělávání pracovníků v sociálních službách“
(CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_017/0006925)

září 2021

Obsah

1	Úvod	3
2	Návrhy k povolání PSS.....	4
2.1	Osvěta povolání PSS	4
3	Kvalifikační kurz	5
3.1	Rozdělení kvalifikačního vzdělávání a jeho rozsah	6
3.2	Změna obsahu kurzů.....	6
3.3	Změna způsobu výuky a limity počtu účastníků	8
3.4	Podmínky zahájení a kritéria ukončení kurzů	9
4	Další vzdělávání	11
4.1	Povinný rozsah a jeho sledované období.....	11
4.2	Diverzifikace jednotlivých forem dalšího vzdělávání	11
4.3	Úprava forem dalšího vzdělávání	11
4.3.1.	Stávající formy dalšího vzdělávání a jejich změny	12
4.3.2.	Návrh nových forem dalšího vzdělávání a jejich podoba	12
5	Implementační náročnost	15
5.1	Požadavky změn pojetí povolání PSS – osvěta povolání PSS	15
5.2	Požadavky změn kvalifikačního vzdělávání	15
5.3	Požadavky změn dalšího vzdělávání	18
6	Dopady na systém a aktéry	20
6.1	Dopady změn povolání PSS	20
6.2	Dopady změn kvalifikačního vzdělávání.....	20
6.3	Dopady změn dalšího vzdělávání	22
7	Potřeba legislativních úprav	24
8	Tabulka k návrhu kvalifikačního vzdělávání PSS	25
9	Tabulka k návrhu dalšího vzdělávání PSS	27

1 Úvod

Koncepce vzdělávání pracovníků v sociálních službách vznikla v rámci projektu „Zvyšování kvality systému sociálních služeb prostřednictvím vytvoření kvalitního systému dalšího vzdělávání pracovníků v sociálních službách“. Je komplexním řešením reagujícím na problémy zjištěné v oblasti kvalifikačního kurzu pro pracovníky v sociálních službách a v oblasti dalšího vzdělávání, s přesahem k systémové podpoře prestiže povolání pracovníka v sociálních službách (dále také „PSS“).

Tato Koncepce navazuje na projektový dokument z roku 2019 s názvem Analýza stávající situace v oblasti vzdělávání pracovníků v sociálních službách v ČR, který obsahuje přehledné shrnutí definovaného stavu a jednou z příloh dokumentu je „Návrh systému vzdělávání pracovníků v sociálních službách“, jenž obsahuje **variantní řešení** (varianty 0, 1, 2 a 3) s opatřeními legislativní a metodické povahy, finanční a administrativní nároky s informačně propagačním doplněním. Koncepce pak detailně rozpracovává opatření varianty 2, která je variantou inkrementální, tj. **komplexním návrhem řešení pro dosažení ideálního stavu**.

Navržené změny, včetně jednotlivých opatření jsou rozděleny do 3 základních oblastí – návrhy **k povolání PSS**, návrhy **týkající se kvalifikačního kurzu** a návrhy **týkající se dalšího vzdělávání**. Každá část popisuje návrhy konkrétních opatření, které je možné v rámci daného tématu realizovat pro dosažení požadované změny.

Níže definované návrhy je možné **implementovat do praxe všechny najednou**, jako balíček efektivních změn reagujících na problémy v oblasti vzdělávání PSS. Je však také možné přistoupit k **postupné implementaci jednotlivých částí Koncepce, dle aktuální reálné potřeby a možností** a je vhodné podpořit přijetí změny týkající se kvalifikačního kurzu ustanovením adekvátního přechodného období.

2 Návrhy k povolání PSS

2.1 Osvěta povolání PSS

V průběhu výzkumných šetření projektu byla zjištěna obecná nesrozumitelnost pojmu „pracovník v sociálních službách“ a také – mimo sociální oblast – obecná neznalost náplně práce PSS a jejich dovedností a odborných kompetencí.

Doporučujeme zaměřit se na **medializaci v pozitivním slova smyslu**, na **osvětu povolání PSS**. Seznámit veřejnost s tím, co práce PSS obnáší, kde probíhá a jakému spektru klientů jsou pomoc a podpora poskytovány. Šířeji to znamená propagaci různých druhů sociálních služeb a specifikaci práce zaměstnanců v konkrétních službách a zařízeních.

V médiích (nejen v odborných periodikách) by měly být systematicky prezentovány **příklady dobré praxe s důrazem na prezentaci práce PSS a spolupráci s dalšími pracovníky**. V těchto případech je dále ideální příležitost vysvětlovat **rozdíly mezi povoláním PSS a profesí sociálního pracovníka**.

Je možné využít již zavedených aktivit pro veřejnost, jako jsou dny otevřených dveří, Týden sociálních služeb, veletrhy pro studenty a v rámci toho informovat laickou i odbornou veřejnost o tom, kdo v sociálních službách pracuje, jaké pozice zaměstnanci zastávají a jaká je jejich náplň práce (kdo, co, jak a proč a pro koho dělá).

MPSV, v jehož kompetenci je sociální politika, konkrétně oblast sociálních služeb, by mělo klást důraz na propagaci sociálních služeb také ve školách, zejména na 2. stupni základních škol a na středních školách, formou zavedení **povinných exkurzí, praktických seminářů či besed o sociální péči a sociální prevenci** do výuky. Pro implementaci tohoto návrhu do praxe je nezbytné **vejít v jednání s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy**, aby se tato témata stala povinnou součástí učebních osnov.

Na podporu osvěty a zvýšení prestiže povolání PSS vznikl v rámci projektu dokument **„POVOLÁNÍ PRACOVNÍK V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH“**, jehož cílem je co nejsrozumitelněji popsat povolání PSS prostřednictvím příkladů z praxe a také definování konkrétních aktivit a činností, které by v praxi vedly ke zvýšení společenské prestiže tohoto povolání. Dokument je doplněn o ilustrace, znázorňující konkrétní situace, ve kterých PSS poskytují služby svým klientům.

3 Kvalifikační kurz

Řešení současných problematických míst kvalifikačního kurzu lze realizovat **rozdělením kvalifikačního kurzu pro PSS do dvou částí**. První, zaměřené na informační znalosti absolvované před nástupem do zaměstnání, a druhé, zaměřené na praktické dovednosti, které si účastník kurzu osvojuje při zaměstnání u konkrétního poskytovatele sociální služby.

Návrh tohoto nového pojetí kvalifikačního kurzu, složeného ze **základní části a specializační části**, je zaměřený na **osvojení všeobecných znalostí a odborných specializovaných dovedností, včetně plnění odborných praktických cvičení u poskytovatele**, při kterých účastníci **získají odborné kompetence a posílí osobnostní předpoklady pro výkon povolání PSS, čímž naplní potřebné cílové kompetence stanovené v profilu povolání PSS. Obě části kvalifikačního kurzu musí být akreditovány MPSV.**

Oproti stávajícímu obsahu KK je zcela nově přidán kompetenční okruh zaměřený na osobnost pracovníka a důležitost jeho osobnostního nastavení pro povolání PSS.

Profil povolání PSS je nově definován prostřednictvím cílových kompetencí PSS, část SKK – zaměřená na praktické dovednosti, je rozdělena do 4 modulů dle skupin klientů, se kterými PSS pracuje. Praktické části výuky jsou zajištěny odbornou erudicí vzdělavatele, jsou kladeny vysoké nároky na odbornou a praktickou připravenost lektorského týmu, je posílena specializovaná praktická stránka vzdělávání, jsou nastavena kritéria vstupu a výstupu do kurzů, je limitován počet účastníků kurzů. Definování obsahu nikoliv prostřednictvím témat, ale cílových kompetencí, je v souladu s aktuálními trendy v oblasti vzdělávání. Ty lze pozorovat i v jiných oblastech, než jsou sociální služby – např. v gesci ministerstva školství, kde již došlo ke změně a obsah vzdělávání je definován namísto osnov pomocí rámcových vzdělávacích programů a klíčových kompetencí v nich definovaných.

Způsob financování navrženého kvalifikačního kurzu (ZKK + SKK) zůstává stejný jako v případě současného kvalifikačního kurzu, tj. kvalifikační kurzy uchazeč absolvuje na vlastní náklady. Poskytovatel bude mít možnost nabídnout zaměstnanci úhradu specializované kvalifikace jako formu benefitu, kdy lze využít „kvalifikační dohody“ podle § 231–235 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce. I nadále existuje možnost získání kvalifikace účastí v kurzu hrazeném prostřednictvím Úřadu práce ČR.

Způsob úhrady navrhovaného dvousložkového kvalifikačního kurzu prostřednictvím úřadu práce bude do budoucna nezbytné metodicky ošetřit ve spolupráci s Úřadem práce ČR tak, aby byl co nejméně ohrožen zájem budoucích PSS o zvolené povolání. Nastavené podmínky úhrady by pro pracovníky neměly být finančně příliš nákladné, aby se poskytovatelům nekomplikoval příjem nových pracovníků.

Předpoklady pro výkon činnosti PSS uvedené v § 116 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách jako svéprávnost, bezúhonnost a zdravotní způsobilost, stejně tak jako stupeň absolvovaného vzdělání (minimálně ukončené základní, střední nebo vyšší odborné vzdělání, uvedené u konkrétní činnosti PSS) **zůstávají nezměněné.**

Legislativní změny, které jsou nutné provést v zákoně o sociálních službách a jeho prováděcím předpise, jsou uvedeny v příloze č. 1 této Koncepce.

3.1 Rozdělení kvalifikačního vzdělávání a jeho rozsah

Koncepce rozděluje kvalifikační kurz pro PSS na dvě části, na část základní a specializační, které na sebe navazují.

- **Základní kvalifikační kurz (dále jen „ZKK“)** je společný pro všechny budoucí PSS a absolvuje se „**před nástupem do zaměstnání**“ na pozici PSS u poskytovatele sociálních služeb.
- **Specializační kvalifikační kurz (dále jen „SKK“)** se absolvuje v jednom ze 4 modulů **při zaměstnání** u registrovaného poskytovatele sociálních služeb. Je stanovena lhůta pro zahájení specializační části – do 12 měsíců od nástupu na pozici PSS a dokončení do 18 měsíců.

Úspěšné absolvování ZKK umožní nástup do zaměstnání na pozici PSS, úspěšné absolvování SKK pak umožní setrvání na pozici PSS po stanovené lhůtě.

Jednou získaná úplná kvalifikace je pro práci PSS trvale platná. Při změně poskytovatele se modulová specializace nemění, není nutné absolvovat další modul SKK.

Vzdělavatel pro platnou realizaci ZKK i SKK musí získat akreditaci MPSV.

On-line forma výuky je doporučena pouze pro část ZKK, realizaci modulů SKK je doporučeno zachovat pouze prezenční formou, s ohledem na obsahové zaměření a nezbytnou provázanost s plněním praktických úkolů u zaměstnavatele.

Oproti stávajícímu kvalifikačnímu kurzu v rozsahu minimálně 150 hodin, včetně odborné praxe obvykle v rozsahu 40 hodin¹, je **celkový rozsah kvalifikačního kurzu mírně navýšen**, a to v součtu **na 160 hodin** tak, aby bylo reálné zaměřit se na všechny cílové kompetence profilu povolání PSS.

- ZKK je realizován v rozsahu **40 hodin** (8 h x 5 dní).
- SKK je realizován v rozsahu **120 hodin** (8 h x 15 dní).

3.2 Změna obsahu kurzů

Nově navržený obsah kurzů se soustředí nejen na **odborné znalosti**, ale také na **osobnostní předpoklady povolání PSS**, na potřebnou a vědomou **motivaci budoucích pracovníků/pracovnic** pro tuto práci.

Dále pak rozvíjí praktické kompetence, které jsou již zacílené na konkrétní druhy sociálních služeb a jejich klienty.

- Cílem ZKK je **získání informací** ve dvou oblastech, a to tak, aby měl absolvent přehled **o systému sociálních služeb**, o druzích sociálních služeb a pestrosti

¹ § 37 vyhlášky č. 505/2006 Sb., kterou se provádí zákon o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

klientů, a aby poznal **vlastní osobnost** ve vztahu k činnostem PSS a cílovým skupinám sociálních služeb.

- Cílem SKK je **osvojení praktických dovedností** pro práci PSS, naučení se potřebných **metod, přístupů a způsobů práce** ve vztahu ke zvolenému okruhu služeb a jejich klientům, jedná se o trénink práce samostatné i týmové spolupráce.

Změna ve způsobu definice obsahu kurzů prostřednictvím kompetencí reaguje na průzkum vzdělávacích potřeb a výsledky odborných diskusí v rámci projektu. Nesoustředí se tedy na témata kvalifikačního kurzu, ale **je zaměřena na kompetence**, které PSS potřebují pro výkon své práce.

Cílové kompetence jsou sestavené z předepsaných a legislativně ukotvených **kompetenčních okruhů profilu povolání PSS – sada šesti kompetenčních oblastí pro ZKK a sada šesti kompetenčních oblastí společných pro všechny 4 moduly SKK.**

- V **ZKK** absolvent dosahuje „**základních**“ **cílových kompetencí profilu povolání PSS**, a to ve dvou stěžejních oblastech.
 - Oblast **a)** je zaměřená na **informace o systému sociálních služeb**: orientace v právním rámci sociálních služeb a práce PSS, poznání sociálních služeb a potřeb klientů, seznámení s teorií přímé práce PSS s klienty, seznámení se způsobem komunikace a interakce s klienty, vnímání týmové a mezioborové spolupráce a dokumentace v sociálních službách.
 - Oblast **b)** cílí na **poznání sebe sama v roli PSS**: pochopení osobního a lidského rozměru práce PSS.
- V **SKK** absolvent dosahuje „**specializačních**“ **cílových kompetencí profilu povolání PSS** rozdělených do **čtyř modulů**. Tyto kompetence rozvíjejí v různé míře základní kompetence PSS získané v rámci ZKK a kompetence zde směřují k praktickému osvojení si metod, přístupů a úkonů potřebných pro různé cílové skupiny v různých druzích sociálních služeb.

Specifické kompetence jsou rozpracovány pro **čtyři moduly SKK**, které zohledňují jak to, komu je péče a podpora poskytována, i to, kde je poskytována, resp. v jaké sociální službě.

- **MODUL 1** – Práce se seniory a lidmi s demencí
- **MODUL 2** – Práce s lidmi s tělesným a smyslovým postižením a s lidmi se zkušeností s duševním onemocněním
- **MODUL 3** – Práce s lidmi s mentálním a kombinovaným postižením či s poruchami autistického spektra
- **MODUL 4** – Práce s dospělými, dětmi, rodinami v krizi nebo ohroženými sociálním vyloučením anebo s rizikovým způsobem života

S ohledem na již probíhající transformaci psychiatrické péče lze předpokládat, že do budoucna může přibývat pracovníků, kteří budou potřebovat vyčlenit problematiku práce s osobami se zkušeností s duševním onemocněním do samostatného modulu. Bude-li počet těchto pracovníků v čase a místě vyšší, je možné přidat modul 5 – Práce

s lidmi se zkušeností s duševním onemocněním, pro jehož samostatnou definici bude možné využít část stávajícího modulu 2. Pouze bude nutné rozpracování cílových kompetencí a textové opory do požadovaného rozsahu 120 hodin.

Koncepce přináší zásadní změnu praktické výuky v kvalifikačním vzdělávání.

- **ZKK** je pojat jako „**praktická teorie**“, kdy se absolventi sice učí znalosti, ale pomocí vhodných praktických metod výuky, na rozdíl od současné převažující frontální výuky.
- **SKK** je pojat jako „**rozvinutí praktické teorie obohacené o plnění odborných praktických cvičení u poskytovatele, zadaných a kontrolovaných vzdělavatelem**“. Odborná praktická cvičení jsou zářimována teoretickým výkladem. Lektor/ka naváže na obecné znalosti ze ZKK a zaměří se na specifická témata. V průběhu výuky zadává úkoly a poskytuje účastníkům k jejich plnění zpětnou vazbu, aby i v rámci SKK došlo k identifikaci dobré i špatné praxe.

3.3 Změna způsobu výuky a limity počtu účastníků

Aspekty kvalitní výuky řeší Koncepce ve dvou rovinách, které spolu vzájemně souvisí. Jedním faktorem je **způsob výuky lektora**, který si žádá vhodné využití praktických metod, které efektivně nahradí převažující frontální výuku. Praktická stránka kvalifikačního kurzu je promítnuta v základní i specializační části.

V úvahu je třeba brát rovněž **snížený limit počtu účastníků v kurzu**, což v praxi umožňuje lektorovi lépe respektovat pravidla vzdělávání dospělých, zvolit praktické a zajímavé metody výuky, tak aby jejich využití v praxi bylo přínosem pro účastníky a vedlo k dosažení deklarovaných cílových kompetencí profilu povolání PSS. Doporučení k počtu účastníků kvalifikačního kurzu bude i nadále ošetřeno v metodických pokynech MPSV pro vzdělavatele a Akreditační komisi MPSV.

Využívání **praktických metod výuky** bude kromě legislativního ukotvení vyplývat zejména z metodického doporučení k akreditaci kurzů ZKK a SKK. Aktualizace těchto materiálů spadá do kompetence sekretariátu akreditační komise MPSV.

Povinnou součástí SKK jsou odborná praktická cvičení, prostřednictvím nichž si účastníci kurzu osvojí cílové kompetence **profilu povolání PSS**. Odborná praktická cvičení zadává lektor a účastníci kurzu je plní přímo u poskytovatele sociálních služeb, u kterého jsou zaměstnáni. Reflexe plnění odborných praktických cvičení se odehrává následně v rámci teoretické výuky na učebně a stává se tak součástí teoretického obsahu, se kterým se vhodně prolíná. (Takto je nahrazeno absolvování odborné praxe, která je povinnou součástí stávající úpravy kvalifikačního kurzu). **Záznam o zadání praktických odborných cvičení, jejich plnění a zpětné vazbě** si účastníci zakládají **do portfolia, které mají povinnost si během kurzu vést**. Toto portfolio slouží účastníkům jako pomůcka k sebereflexi, k přípravě na závěrečnou zkoušku a opora při ověřování získaných kompetencí.

Zadání odborných praktických cvičení se vždy vztahuje k cílovým kompetencím profilu povolání PSS. Ověřeno by mělo být **minimálně 12 cílových kompetencí**,

vztahujících se alespoň k 3 okruhům cílových kompetencí, maximální počet není omezen a je zcela na uvážení vzdělavatele.

Koncepce **limituje počet účastníků** v jednom kurzu **s cílem zvýšit možnost naplnění deklarovaných cílových kompetencí u všech účastníků**. Zvážena byla jak kvalita a přínos výuky, tak ekonomická efektivnost realizace kurzu pro vzdělavatele, a rovněž souvislost s frekvencí kurzů, tak aby byly pro zájemce o práci PSS časově i místně dostupné.

Navržený limit počtu účastníků:

- **ZKK** lze akreditovat **s maximálním počtem účastníků 20**.
- **SKK** lze akreditovat **s maximálním počtem účastníků 18**.

3.4 Podmínky zahájení a kritéria ukončení kurzů

Oproti současné situaci Koncepce věnuje **více pozornosti podmínkám zahájení kvalifikace i podmínkám ukončení kvalifikačního kurzu**, zejména z důvodu pozvednutí povolání PSS na skutečně odborné povolání a posílení jeho prestiže. Výstupní kritéria pro úspěšné absolvování kurzů musí vždy hodnotit naplnění definovaných cílových kompetencí profilu povolání PSS.

Kritéria zahájení budou vyplývat zejména z metodického doporučení k akreditaci kurzů ZKK a SKK. Aktualizace těchto materiálů spadá do kompetence sekretariátu akreditační komise MPSV.

Vstupním kritériem pro ZKK je motivační dopis, který zájemce povinně zpracuje **před nástupem na ZKK**. Motivační dopis by měl shrnovat vlastní motivaci vedoucí ke zvolení povolání PSS a také zamyšlení nad vlastními očekáváním od tohoto povolání. Jeho obsah nebude rozhodujícím kritériem pro přijetí, bude však **podkladem pro následnou diskusi** a individuální práci v rámci kompetenčního okruhu „Pochopení osobního a lidského rozměru práce PSS“.

Vstupním kritériem pro SKK je již absolvovaný ZKK a pracovní právní vztah s registrovaným poskytovatelem sociálních služeb.

Kritéria ukončení kurzů budou kromě legislativního ukotvení vyplývat zejména z metodického doporučení k akreditaci kurzů ZKK a SKK. Zaměření zakončení kurzu na ověřování cílových kompetencí profilu povolání PSS je legislativně ošetřeno, počty kompetencí budou vycházet z metodických doporučení MPSV. Aktualizace těchto materiálů spadá do kompetence sekretariátu akreditační komise MPSV.

ZKK musí být **ukončen měřitelným způsobem ověření nabytých cílových kompetencí**, včetně **stanovení vhodných opravných prostředků**. Úspěšné absolvování **umožňuje nástup na pozici PSS** u konkrétního poskytovatele sociálních služeb.

SKK musí být **ukončen měřitelným způsobem ověření nabytých cílových kompetencí**, včetně **stanovení vhodných opravných prostředků**. Úspěšné absolvování **umožňuje setrvání na pozici PSS** i po zákonem stanovené lhůtě pro

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

doplnění kvalifikace. Takto nabytá kvalifikace je **trvalá a přenositelná napříč sociálními službami.**

4 Další vzdělávání

4.1 Povinný rozsah a jeho sledované období

Koncepce pracuje s **prodloužením sledovaného období na 2 roky** a povinností splnit **minimálně 48 hodin** dalšího vzdělávání (dále také „DV“) v rozmezí 2 let, a to zejména z důvodu snadnějšího absolvování kurzů s vyšší časovou dotací.

Z odborných diskusí bylo zjištěno, že DV probíhá převážně na podzim kalendářního roku. Vzhledem k tomu, že první měsíce roku jsou ve znamení přidělování financí sociálním službám a poskytovatel mnohdy neví, kolik peněz na provoz služby dostane (mj. kolik peněz může investovat do DV svých zaměstnanců), tak v lepším případě proběhne pár kurzů na jaře. V době letních prázdnin kurzy DV obvykle neprobíhají, protože z důvodů dovolených nedochází k jejich potřebnému naplnění. Hlavní „sezóna“ pro kurzy DV tedy nastává až od září, kdy do konce roku zbyvají pouze čtyři měsíce, a to je na výběr kvalitního vzdělávání pro všechny zaměstnance velmi málo. Často se stává, že PSS, se souhlasem zaměstnavatele, vybírá kurzy podle termínu a místa konání, a nikoliv podle své potřeby.

Prodloužením sledovaného období na dva roky dojde k tomu, že nabídka kurzů DV bude rozptýlena do delšího časového období a zamezí se tím stresům kolem plnění povinnosti DV všech PSS v několika málo měsících ve druhé polovině roku. Zároveň by díky prodlouženému sledovanému období měla být podpořena možnost výběru vícedenních kurzů, na něž v důsledku výše popsaného příliš mnoho času nezbyvá nebo není ze strany PSS ochota je absolvovat, protože by se mu nezapočítaly do DV v plném rozsahu.

Je stanoven **minimální rozsah počtu hodin dalšího vzdělávání, reálný rozsah v praxi může být i vyšší, dle potřeb a možností konkrétních poskytovatelů sociálních služeb a jejich pracovníků.**

Povinnost DV se tak jako dosud nevztahuje na pracovníky, kteří v daném roce ukončili kvalifikační kurz, kdy tyto pracovníci začínají plnit povinnost DV až v roce následujícím. Pro PSS, na které se povinnost absolvovat kvalifikační kurz nevztahuje, platí povinnost plnit DV v kalendářním roce nástupu na pozici.

4.2 Diverzifikace jednotlivých forem dalšího vzdělávání

Diverzifikace jednotlivých forem DV (v případě již existujících i v případě nově navržených) spočívá zejména v definování minimálního či maximálního požadovaného rozsahu. Formy DV sledují záměr ocenit nejen ty, kteří vzdělávání absolvují, ale i ty, kteří se na poskytování dalšího vzdělávání podílejí. Výchozím předpokladem je, že předávání zkušeností a dobré praxe, znalostí a dovedností, které se v rámci vedení stáží, mentoringu, lektorování či publikování odehrává, lze chápat jako obnovení, upevnění či doplnění kvalifikace.

4.3 Úprava forem dalšího vzdělávání

Koncepce počítá s **úpravami stávajících forem dalšího vzdělávání, včetně detailního vymezení podmínek jejich plnění a dále počítá s přidáním pěti nových**

forem. Níže uvedené limity pak počítají s prodlouženým sledovaným obdobím ze stávajících 12 měsíců (jeden rok) na 24 měsíců (dva roky).

Konkrétní legislativní řešení souvisejících změn zákona o sociálních službách jsou uvedena v příloze č. 2 této Koncepce.

4.3.1. Stávající formy dalšího vzdělávání² a jejich změny

Kurzy s akreditovaným programem MPSV

V souvislosti se změnou sledovaného období (48 hodin / 2 roky) a se záměrem definovat **povinnost** vzdělávat pracovníky v kurzech s akreditovaným programem MPSV, je nyní **stanoven minimální počet 16 hodin**.

Účast na odborné stáži

V případě této formy je specifikováno, že se jedná o **absolvování stáže**. (Poskytnutí podpory účastníkovi odborné stáže zkušeným pracovníkem poskytovatele je pak jednou z nově navrhovaných forem DV níže.)

Školící akce

Nově je navrhováno **přidat** do role organizátorů školící akce také **další organizátory akcí**. Jedná se zejména o Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále také „MPSV“), krajské úřady, zřizovatele či samotné registrované poskytovatele sociálních služeb a také další relevantní profesní organizace.

Účast na odborných konferencích

Nově je u této již existující formy zavedeno **rozdílení aktivní a pasivní účasti** na odborných konferencích, kdy pro každou formu účasti je stanoven maximální počet hodin za sledované období. V případě **aktivní účasti** je navržena možnost započítat do DV **maximálně 16 hodin** za sledované období, v případě **pasivní účasti** pak **maximálně 8 hodin** za sledované období, přičemž je navržen přepočítání hodin, které je možné si započítat do DV. Podmínkou započítání si aktivní či pasivní účasti na odborné konferenci je program týkající se profilu povolání PSS a výkonu povolání PSS.

4.3.2. Návrh nových forem dalšího vzdělávání a jejich podoba

Kurzy s akreditovaným programem jiných resortů

Jinými resorty jsou konkrétně myšleny Ministerstvo vnitra ČR a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, Ministerstvo spravedlnosti ČR a Ministerstvo zdravotnictví ČR, jejichž akreditované kurzy mohou mít významný obsahový a kompetenční přesah do tematiky sociálních služeb a pro PSS mohou být některá témata těchto resortů velmi důležitá pro výkon jejich povolání (témata týkající se činnosti PSS – tj. vazba na

² podle § 111 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

službu, klienty, pracovní činnost apod.). Navržena je možnost započítat **maximálně 8 hodin** za sledované období za účast na akreditovaných programech jiných resortů.

Publikační činnost

Publikační činnost je chápána jako publikování v časopisech, učebních materiálech či odborných publikacích, které se týkají profilu povolání PSS a výkonu povolání PSS.

Do DV bude možné započítat **maximálně 8 hodin** za sledované období, přičemž je navrhovaný přepočít hodiny podle počtu znaků v článku či publikaci.

Lektorská činnost

Lektorská činnost je chápána jako lektorská činnost v kurzech s akreditovaným programem MPSV. Zároveň je navržen přepočít hodin, které si lektor na pozici pracovníka může započítat do DV. Jedná se o **maximálně 8 hodin** za sledované období.

Vedení odborných praxí studentů či stáží zaměstnanců jiného poskytovatele

Vedení odborných praxí či stáží je chápáno jako **vzdělávací činnost v oblasti praktické výuky vykonávaná přímo na pracovištích**, jejíž součástí je kromě zajištění podmínek praxe/stáže i doprovázení, kontrola, podpora a hodnocení účastníka praxe/stáže.

Navržena je možnost započítat **maximálně 8 hodin** za sledované období, přičemž je navrhovaný **přepočít hodin dle doby strávené vedením praxe či stáže**.

Mentorská činnost

Mentorská činnost je chápána jako profesionální vztah, kdy mentor předává mentorovanému znalosti a zkušenosti na pracovišti. Jedná se o **odborné a metodické vedení kolegů či dobrovolníků na pracovišti**.

Navržena je možnost započítat **maximálně 8 hodin** za sledované období, přičemž je navržen **přepočít hodin dle doby strávené mentorováním**.

Poznámka k novým formám dalšího vzdělávání v novele MPSV zákona o sociálních službách:

V průběhu realizace projektu MPSV předložilo novelu zákona o sociálních službách, která obsahuje mj. dvě nové formy DV: Supervizi a Dlouhodobý psychoterapeutický výcvik. Novela nebyla v době realizace projektu ještě schválena.

Potřeba zařazení těchto dvou metod DV však z průběžných projektových výstupů nevzešla, a proto v rámci projektových výstupů zařazení těchto metod DV nezahrnujeme. V rámci diskusí, které v projektu probíhaly se zástupci z řad PSS, poskytovatelů a vzdělavatelů v sociální oblasti (fokální skupiny, 2018; diskuse u kulatého stolu, 2019) vyplynulo, že velmi důležitým nástrojem pro rozvoj

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

zaměstnanců je supervize, ale není vhodné ji zařadit do povinného rozsahu DV. Proto jsme již na odborné projektové konferenci „Budoucnost vzdělávání pracovníků v sociálních službách“ v roce 2019 navrhovali zařadit supervizi nad rámec povinného rozsahu DV. Domníváme se, že supervize je přínosem, pokud je účastníky dobrovolně plněná. Po dlouhodobých psychoterapeutických výcvicích jsme nezaznamenali výraznou poptávku.

5 Implementační náročnost

V rámci projektu „Zvyšování kvality systému sociálních služeb prostřednictvím vytvoření kvalitního systému dalšího vzdělávání pracovníků v sociálních službách“ vznikly doprovodné metodické a informační materiály, které mají za cíl podpořit budoucí hladký průběh implementace navrhovaných změn do praxe.

5.1 Požadavky změn pojetí povolání PSS – osvěta povolání PSS

Bylo by vhodné, aby MPSV začalo s MŠMT projednávat konkrétní podobu metodického ukotvení a následnou praktickou realizaci povinně zařazených exkurzí, praktických seminářů či besed na základních a středních školách (tzn. společně nastavit témata/okruhy informací, které by měli získat žáci a studenti během exkurze, seminářů či besed). Dále je zásadní stanovení druhů služeb a cílových skupin klientů, které je vhodné navštívit/seznámit se s nimi v jednotlivých ročnících, případně rozhodnutí do „osnov“ jakého předmětu patří exkurze, semináře a besedy, včetně stanovení, od jakého ročníku je možné je absolvovat.

Pro základní a střední školy by tato změna znamenala nastavení samostatné komunikace a koordinace exkurzí ve spolupráci s poskytovateli sociálních služeb v kraji.

Návrh přináší také zvýšené **informační** nároky na všechny aktéry působící v oblasti sociálních služeb, a to v oblasti komunikace směrem k veřejnosti. Poskytovatelům sociálních služeb přináší Konceptce požadavek na užší spolupráci se základními a středními školami. MPSV bude muset ve spolupráci s MŠMT **metodicky ukotvit a podpořit** realizaci exkurzí/seminářů/besed.

Navržené změny k pojetí povolání PSS **nepředpokládají** zvýšené **finanční** nároky.

5.2 Požadavky změn kvalifikačního vzdělávání

Nový kvalifikační kurz pro pracovníky v sociálních službách si vyžádá legislativní úpravy, nové metodické pokyny a informační kampaň. Opatření budou mít dopady administrativní i finanční. Z aktérů ovlivní nejen samotné PSS, ale i poskytovatele a vzdělavatele. Návrh je úzce provázaný se situací a vývojem na trhu práce a aktivní politikou zaměstnanosti, spravovanou Úřadem práce ČR.

Navrhované změny kvalifikačního vzdělávání si vyžádají některé **legislativní** úpravy. Úprava kvalifikačního vzdělávání je podmíněna změnami v § 116 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a v jeho prováděcím předpise, § 37 vyhlášky č. 505/2006 Sb. Jedná se o rozdělení kvalifikačního kurzu na základní a specializační část, o úpravu povinnosti absolvovat ZKK před nástupem do pracovního poměru na pozici PSS a SKK absolvovat v zákonné lhůtě již při zaměstnání. Obsah kvalifikačního kurzu bude/je nově nadefinován formou cílových kompetencí v **profilu povolání PSS**. Konkrétní legislativní řešení souvisejících změn zákona o sociálních službách a jeho prováděcího předpisu, jsou uvedena v příloze č. 1 této Konceptce.

Metodická opatření ke kvalifikačnímu vzdělávání by mělo MPSV zpracovat ve formě pokynů pro akreditaci vzdělávacích programů kvalifikačních kurzů PSS jak pro

vzdělavatele, tak pro Akreditační komisi a její hodnotitele (aktualizace těchto materiálů spadá do kompetence sekretariátu akreditační komise). A dále MPSV zpracuje výklad k nově vzniklé situaci kvalifikace PSS pro poskytovatele sociálních služeb a samotné PSS. V rámci projektu vznikl pro tyto účely dokument „**METODIKA VZĚLÁVÁNÍ PSS pracovníků v sociálních službách aneb průvodce pro aktéry kvalifikačního kurzu a dalšího vzdělávání pracovníků v sociálních službách**“, který je určen pro zaměstnavatele PSS (poskytovatele sociálních služeb) a pro vzdělavatele působící v sociální sféře a obsahuje informace o způsobu přijetí navrhovaných změn ve vzdělávání PSS do praxe, včetně popisu konkrétních metodických nastavení jednotlivých částí vzdělávání.

Těmito výkladovými a metodickými materiály rovněž naplní **informační** požadavky pro jednotlivé aktéry. V rámci projektu vznikl pro tyto účely dokument „**METODIKA K POVOLÁNÍ PRACOVNÍK/PRACOVNICE V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH PRO POTŘEBY ÚŘADU PRÁCE ČR**“, který má spolu s vytvořeným **organigramem** (pomocná schémata) přinést zaměstnancům krajských poboček ÚP ČR rozšířenou metodickou podporu pro výběr vhodného uchazeče o zaměstnání pro rekvalifikaci na pozici PSS. Metodika tedy přispěje k efektivnějšímu vynakládání finančních prostředků určených na aktivní politiku zaměstnanosti. Dokument reflektuje stávající legislativní úpravu pro absolvování kvalifikačního kurzu. V případě implementace nového dvousložkového kurzu je třeba dokument aktualizovat.

Administrativní dopady mají požadavky změn kvalifikačního vzdělávání pro akreditaci vzdělávacích programů. Bude nutné upravit elektronický systém AKRIS k evidenci dvou částí kvalifikačního kurzu. Administrativní zátěž bude pro MPSV jednorázová, s trvalým charakterem dopadu, bez nutných dalších zásahů a pro vzdělavatele se nepředpokládají významné rozdíly v administraci akreditace obou částí kurzu, oproti akreditaci stávajících kurzů. MPSV promítne změny do metodických materiálů k akreditacím vzdělávacích programů. Administrativní zátěž bude pro vzdělavatele přiměřená, s ohledem na již elektronizovaný a z velké části automatizovaný systém podávání žádostí o akreditaci – AKRIS.

Navržené změny kvalifikačního kurzu PSS předpokládají na základě zpracovaných kvalifikovaných předběžných kalkulací nově navrženého kvalifikačního kurzu v průměru **mírně zvýšené finanční nároky**. Způsob financování ZKK i SKK zůstává stejný jako v případě současného kvalifikačního kurzu, tj. **jedná se o povinnost pracovníka si kvalifikaci zajistit, tj. finanční náklady nese pracovník**. Je možné získat část kvalifikace prostřednictvím účasti v kurzu hrazeném úřadem práce, případně má poskytovatel možnost zaměstnanci SKK uhradit a případně využít uzavření tzv. kvalifikační dohody.

V průběhu realizace projektu bylo zjištěno, že cena aktuálně nabízených kvalifikačních kurzů se pohybuje ve velmi širokém rozmezí, které je ovlivněno jak regionem, kde je kvalifikační kurz realizován, tak i počtem účastníků, který v praxi mnohdy přesahuje 35 osob. Kvalifikační kurzy je aktuálně možné nakoupit za 4.500 Kč, ale také za 13.000 Kč. Cenová kalkulace nové podoby kvalifikačního kurzu se pak pohybuje v rozmezí 12.500–15.000,- Kč. Poměrným přepočtem je možné stanovit, že předpokládaná cena ZKK by se v rámci nového pojetí mohla pohybovat zhruba v rozmezí 3.000–4.000 Kč, což by byl náklad, který by uchazeč vynaložil ještě před vstupem do sociálních služeb. Předpokládaná cena SKK by se pohybovala v rozmezí 9.000–12.250 Kč. Cenové

kalkulace byly vytvářeny pro prezenční formu výuky, která má svá specifika. V případě on-line formy výuky, která je s ohledem na aktuální epidemickou situaci stále častěji využívanou formou vzdělávání, lze předpokládat, že by byly kalkulace v mírně nižší cenové hladině, jelikož on-line forma může v praxi výrazně snížit náklady vzdělavatele. S ohledem na obsahové zaměření obou částí kvalifikace nelze on-line formu výuky doporučit pro moduly SKK.

V celkovém součtu se nijak významně nenavýšuje počet hodin nové podoby kvalifikačního kurzu ve srovnání se stávajícím minimálním rozsahem kvalifikačního kurzu (150 hodin, vs. 160 hodin). Z pohledu praktického dopadu na celkovou finanční náročnost jsou však rozdíly významné. Stávající podoba kvalifikačního kurzu má minimální rozsah 150 hodin, z čehož bývá obvykle 40 hodin odborné praxe. Nyní se tedy jedná v průměru o pouze 110 hodin výuky na učebně s lektorem. Nová podoba kvalifikačního kurzu pracuje s rozsahem 40 hodin ZKK a 120 hodin SKK, celkem se tedy jedná o 160 hodin, které jsou v plném rozsahu realizované na učebně s lektorem, a plnění praktických úkolů u zaměstnavatele je nad rámec tohoto rozsahu. Navržené změny se dále dotýkají počtu účastníků, který je nově limitován na nižší počet (pro ZKK maximálně 20 účastníků, v případě SKK je to maximálně 18 účastníků), což se do finanční náročnosti rovněž promítá. Nová podoba kvalifikačního kurzu však přináší individuální přístup k účastníkům, praktické výukové metody, propojení teorie a skutečné praxe, která je podpořena zpětnou vazbou od lektora, maximálním využitím časové dotace, což pracovníky lépe připraví na realitu poskytování sociálních služeb a podpoří zvýšení kvality poskytovaných služeb.

Před budoucí implementací návrhu do praxe bude nezbytné udělat cenový průzkum mezi zkušenými a kvalitními vzdělavateli, kteří budou schopni kvalifikovaně odhadnout reálné náklady nově navržené podoby kvalifikačního kurzu s ohledem na aktuální situaci.

V současné době existuje poměrně široká škála využívaných variant **financování kvalifikačního kurzu**. Kromě poskytovatele a zaměstnance samotného může kurz platit též úřad práce v rámci rekvalifikačního vzdělávání (výjimečně i zcela jiný zdroj).

Tato škála financování bude v budoucnu využitelná pouze pro druhou část – SKK, protože tuto část kurzu bude účastník absolvovat již při zaměstnání, takže buď si SKK zaplatí pracovník sám nebo je možná kombinace či modifikace některých dalších přístupů – např. někteří poskytovatelé kurz pracovníkovi zaplatí, ale náklady na něj posléze kompenzují srážkami ze mzdy; jiní naopak ponechávají počáteční náklady na pracovnících a následně cenu kurzu kompenzují odměnami apod. Jednou z existujících možností řešení pro financování kvalifikačního vzdělávání pak může být tzv. kvalifikační dohoda. Jedná se o dohodu mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem stanovující minimální dobu trvání pracovního poměru v případě, že kvalifikační kurz uhradí zaměstnavatel. ZKK bude zájemce o pozici PSS absolvovat ještě před nástupem do služby. Pro zájemce to zároveň předpokládá vynaložení finančních prostředků. Případně by mohla být možná dohoda s Úřadem práce ČR, který by mohl – za předem stanovených podmínek – uhradit v rámci aktivní politiky zaměstnanosti také tuto část kurzu. Předem stanovenými podmínkami je myšleno metodické ošetření/doporučení Úřadu práce ČR, protože v současné době lze z prostředků aktivní politiky zaměstnanosti hradit pouze ukončené kvalifikační kurzy. ZKK a SKK

jsou sice dva samostatné kurzy, ale splnění kvalifikace předpokládá absolvování obou kurzů. Samotný ZKK neznamena ukončenou kvalifikaci.

5.3 Požadavky změn dalšího vzdělávání

Úprava dalšího vzdělávání pracovníků v sociálních službách se dotkne i sociálních pracovníků, jelikož právní úprava obě tyto skupiny propojuje. Nejedná se však o přidání žádných povinností, pouze možností, jak další vzdělávání plnit a jak si ho rozložit v delším čase. Realizace návrhu si vyžádá legislativní změnu, informační výklady a metodická doporučení ze strany MPSV. Návrh se stávajícím financováním DV nepředpokládá navýšení objemu vynakládaných prostředků na DV, administrativní dopady budou zanedbatelné.

Úpravy dalšího vzdělávání vyžadují **legislativní** změny. Jedná se o změnu zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách v § 111 a v § 116 týkající se prodloužení sledovaného období a počtu hodin dalšího vzdělávání za sledované období³. Dále bude nutné doplnit do zákona o sociálních službách úpravu stávajících forem a doplnění nově přidaných forem dalšího vzdělávání a navrhovaný rozsah maximálního počtu hodin za sledované období.

Současně s legislativními změnami lze očekávat nutnost **metodické** podpory. Rozšíření forem DV mohou někteří aktéři v sociálních službách chápat jako povinnost absolvovat všechny formy během sledovaného období.

V rámci projektu vznikl pro tyto účely dokument „**METODIKA VZDĚLÁVÁNÍ PRACOVNÍKŮ V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH aneb průvodce pro aktéry kvalifikačního kurzu a dalšího vzdělávání pracovníků v sociálních službách**“, který je určen pro zaměstnavatele PSS (poskytovatele sociálních služeb) a pro vzdělavatele působící v sociální sféře a obsahuje informace o způsobu přijetí navrhovaných změn ve vzdělávání PSS do praxe, včetně popisu konkrétních metodických nastavení jednotlivých částí vzdělávání. Metodika jasně definuje pravidla pro využití rozšířených metod forem DV.

Navrhované změny předpokládají mírně zvýšené **administrativní** dopady do oblasti evidence realizace forem DV pro poskytovatele sociálních služeb.

Navržené změny DV **nepředpokládají** zvýšené **finanční nároky**. Objem finančních prostředků na zajištění DV pro PSS zůstává stejný, není navýšen celkový počet hodin, jen je k jeho naplnění využíváno více vzdělávacích forem, čímž může v důsledku dojít k efektu **snížení finančních nároků** na realizaci DV jednoho PSS, pokud budou moci zaměstnavatelé vybírat ze širší nabídky forem DV a vhodně volit i takové formy, na jejichž realizaci není třeba vynakládat žádné finanční prostředky (např. lektorská a publikační činnost PSS).

Navržené změny DV budou představovat dočasnou a jednorázovou **informační** aktivitu za strany MPSV. Bude nutné informovat o všech novinkách nejen

³ V průběhu realizace projektu MPSV předložilo novelu zákona o sociálních službách, která obsahuje návrh na prodloužení sledovaného období a navýšení počtu hodin. Novela nebyla v době realizace projektu ještě schválena

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

poskytovatele a všechny pracovníky, kteří pracují v sociálních službách, ale také vzdělavatele v sociálních službách, dotčená ministerstva, jejichž akreditované kurzy budou nově zahrnuty do systému dalšího vzdělávání PSS, dále inspektory sociálních služeb a registrátory krajských úřadů, kteří se podílejí na kontrole a distribuci finančních prostředků mezi poskytovatele sociálních služeb.

6 Dopady na systém a aktéry

6.1 Dopady změn povolání PSS

Poskytovatelům sociálních služeb přinesou změny v povolání PSS v krátkém časovém horizontu vyšší nároky na komunikaci s veřejností, ale v dlouhodobém časovém horizontu to bude znamenat lepší pochopení jejich práce.

Zavedení povinných exkurzí, seminářů či besed pro žáky základních škol a studenty středních škol bude v úvodu vyžadovat nastavení mechanismů komunikace a spolupráce mezi školami a poskytovateli v jednotlivých regionech. Exkurze, semináře či besedy přinesou významnou výhodu, kdy se sociálními službami budou seznámeny již děti na základních školách, což bude v dlouhodobém hledisku znamenat vyšší počet informovaných uchazečů o práci v sociálních službách a také lepší orientaci laické veřejnosti v systému sociálních služeb. Je třeba však počítat s rizikem neochoty některých škol spolupracovat s poskytovateli při realizaci exkurzí, seminářů či besed.

Pro **PSS** to bude v dlouhodobém časovém horizontu znamenat všeobecně lepší pochopení náplně jejich práce i rozdílu mezi prací PSS a prací sociálního pracovníka. PSS budou mít možnost podílet se na zvyšování prestiže svého povolání zapojením se do organizace povinných exkurzí, seminářů, besed na straně poskytovatele.

Pro **MPSV** přináší změny v povolání PSS v dlouhodobém hledisku pozitivní dopad na mediální obraz sociálních služeb jako celku. Ze strany veřejnosti lepší pochopení některých kroků MPSV.

Navržené změny k pojetí povolání PSS **nepředpokládají** významné zvýšení **finančních** nároků.

6.2 Dopady změn kvalifikačního vzdělávání

Přijetí nové Koncepce vzdělávání způsobí zásadní změny v získání kvalifikačního vzdělání pro práci PSS prostřednictvím kvalifikačního kurzu akreditovaného u MPSV. Návrh svým obsahem a zaměřením přibližuje vědomostní úroveň absolventů z kvalifikačního kurzu a absolventů uznávaných oborů středních škol či uznávané zdravotnické kvalifikace. Rozsah kvalifikačního kurzu v případě součtu ZKK a všech modulů SKK je 520 hodin (přičemž jednotlivé moduly SKK není třeba kumulovat pro získání potřebné kvalifikace pro výkon povolání PSS).

Přijetí rozdělení kvalifikačního kurzu do dvou částí (ZKK a SKK) **významně zefektivní přípravu pracovníků pro výkon povolání**. Získané kompetence jsou nastavené tak, aby dlouhodobě odpovídaly reálným potřebám poskytovatelů sociálních služeb, požadavkům, které na své zaměstnance poskytovatelé kladou v souladu s jejich pracovní náplní.

Budoucí **PSS** získají, zejména díky pojetí základního kvalifikačního kurzu, mnohem lepší vhled do práce PSS a do služeb budou vstupovat již se základními znalostmi systému sociálních služeb. V důsledku lepší orientace v nabídce sociálních služeb lze předpokládat i následnou nižší fluktuaci v oboru. V modulově nastaveném specializačním kvalifikačním kurzu se pak budou věnovat zejména specifickým potřebám klientů, se kterými pracují, a specifickým metodám práce s těmito klienty

ve vybraných druzích sociálních služeb. Získané cílové kompetence profilu povolání PSS pak budou ve svém zaměstnání skutečně prakticky využívat.

Díky absolvování základní části kvalifikace ještě před nástupem do zaměstnání **posílí povolání PSS na své profesionalitě**. Stejně jako v případě jiných povolání nebude možné povolání PSS vykonávat bez absolvování bazální kvalifikace. Mít alespoň tuto základní kvalifikaci je nezbytné zejména proto, že se jedná o práci s lidmi se specifickými potřebami a není možné povolání vykonávat bez předchozího základního seznámení s problematikou. Jedná se o povolání v oblasti služeb, kde je základní znalost výchozím předpokladem pro výkon povolání běžným standardem (např. služby péče o tělo). V rámci srovnání s okolními zeměmi je možnost vstupu do přímé práce s klientem bez jakékoliv předchozí kvalifikace raritou. V Rakousku a Německu se kvalifikace pracovníků sociální péče získává primárně v systému školního vzdělávání. V Rakousku existuje 400hodinový kurz pouze pro pozici pomocník v domácnosti. V Německu může pracovník působit ve službách na nekvalifikované pozici a vykonávat nekvalifikovanou práci, dokud si nedoplní požadované vzdělání. Na Slovensku existuje pro pečovatele akreditovaný kvalifikační kurz v rozsahu 220 hodin, který je nezbytné absolvovat před nástupem na pozici. Tento faktor bude mít bezesporu pozitivní dopad na klienty a kvalitu služeb, jež je jim poskytována. **V krátkodobém horizontu** toto opatření pravděpodobně způsobí **snížení počtu zájemců o práci PSS**, kteří nyní nepotřebují vynaložit žádné významné úsilí pro získání tohoto pracovního místa a mohou povolání PSS vykonávat bez jakékoliv kvalifikace až po dobu 18 měsíců od nástupu k poskytovateli sociálních služeb.

Poskytovatelé nově nebudou muset nabírat uchazeče o práci, kteří nemají o oblasti sociálních služeb žádné povědomí a věnovat následně výrazné úsilí jejich základnímu zaškolení a seznamování s hlavními principy a zásadami sociální sféry, ale budou se moci soustředit jen na zaškolení nově přichozích zaměstnanců ve specifikách jejich konkrétní služby a potřeb klientů. Poskytovatel tak může vhodně navázat na kompetence, které získal nově přichozí pracovník v ZKK před svým nástupem, tyto kompetence pak bude pracovník dále rozvíjet v rámci zvoleného modulu SKK, již ve vztahu ke konkrétní cílové skupině a druhu služby. Z dlouhodobého pohledu se zvýší prestiž povolání PSS mezi laickou veřejností. Práce PSS již nebude chápána jako nekvalifikovaná činnost, kterou může vykonávat kdokoliv, ale bude vnímána jako práce, pro jejíž výkon je nezbytné získat potřebnou základní kvalifikaci, která je následně doplněna příslušnou specializací dle skupin klientů a druhů služeb, se kterou PSS pracuje. Díky posílené atraktivitě práce lze v konečném důsledku očekávat rovněž zvýšený zájem o toto povolání.

Současné zákonem stanovené přechodné období 18 měsíců pro získání kvalifikace PSS od nástupu do zaměstnání bude zachováno, ale bude vztaženo na SKK, respektive na povinnost dokončení kvalifikace v rámci SKK a nově bude stanovena povinnost SKK do 12 měsíců od nástupu do zaměstnání na pozici PSS zahájit.

Podmínka absolvování SKK až při zaměstnání na pozici PSS se nejeví pro zájemce jako diskriminační v dosahování práva na vzdělávání, jelikož respektuje všechny formy zaměstnaneckého poměru podle zákoníku práce, tedy i dohody o pracovní činnosti nebo o provedení práce. K tomu, aby byly naplněny cílové kompetence definované ve specializační části profilu povolání PSS, je nutné, aby měl účastník možnost si

praktické dovednosti osvojovat a upevňovat, a to je umožněno při působení v sociální službě.

Takto nastavený způsob získání kvalifikace může způsobit dočasné kapacitní komplikace ve službách, kde využívají pro práci PSS studenty a osoby na krátké úvazky formou DPP či DPČ (jako například služby osobní asistence ve velkých městech). Zde pracovníci činnost PSS vykonávají pouze přechodně či dočasně, často bez jakékoliv potřebné kvalifikace a před uplynutím 18 měsíční lhůty pro nutnost získání kvalifikace z konkrétní služby odcházejí. Řešením může být ve větší míře navázat spolupráci se školami sociálních oborů a jejich studenty v dané lokalitě.

Zaměření kvalifikačních kurzů na cílové kompetence PSS, na praktický způsob výuky, bude klást **větší nároky na vzdělavatele**, respektive **na lektory** kvalifikačního kurzu. Vzdělavatelé budou mít možnost přizpůsobit se vzniklé situaci rovněž s metodickou podporou MPSV, které aktualizuje metodické pokyny pro akreditaci vzdělávacích programů.

V rámci projektu vznikl pro tyto účely dokument „**MANUÁL PRO LEKTORY**“, který pomůže vzdělavatelům a lektorům společně s dalšími podpůrnými materiály („**Vzorový kurz ZKK**“, „**Textová opora modulu + tabulka definovaných cílových kompetencí profilu povolání PSS**“ ke všem čtyřem modulům SKK, obsahující teoretický rámec ke všem definovaným cílovým kompetencím, včetně navržených výukových metod, cvičení, praktických ukázek a modelových situací) co nejlépe zvládnout nároky na ně kladené v oblasti praktických metod výuky a celkově nového způsobu pojetí kvalifikačního kurzu pro PSS.

Pro **krajské úřady** bude realizace kontrol plnění registračních podmínek poskytovatelů zpočátku **administrativně** odlišná, z důvodu nového způsobu dokladování ZKK a SKK.

Zásadní kritika odborné veřejnosti a zainteresovaných aktérů směřuje ke kvalitě současných rekvalifikačních kurzů pro PSS. Jedná se o kvalifikační kurzy v rámci zabezpečené rekvalifikace, případně rekvalifikace zvolené, kdy si uchazeč sám nevybere vzdělavatele, ale absolvuje kvalifikační kurz, jehož realizaci zajišťuje pro krajské pobočky **Úřadu práce ČR** v rámci veřejné zakázky patřičně vybraný vzdělavatel. Návrh změn kvalifikačního kurzu do konceptu této politiky zaměstnanosti nezasahuje, avšak díky novému pojetí kvalifikačních kurzů PSS pomůže Úřadu práce ČR doporučovat kurzy jen vážným zájemcům s odpovídající motivací pro výkon práce PSS. Výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti tak budou vynakládány efektivněji, kurzy nebudou absolvovat lidé, kteří pak práci PSS nebudou vykonávat.

V rámci projektu vznikne „**Metodika k povolání pracovník/pracovnice v sociálních službách pro potřeby Úřadu práce ČR**“, včetně přehledného návodu „**Průvodce pro poradce/kyně rekvalifikací – pracovník/ce v sociálních službách (PSS)**“. Oba tyto dokumenty budou moci pracovníci Úřadu práce ČR využívat s cílem co nejefektivnějšího vynakládání výdajů aktivní politiky zaměstnanosti.

6.3 Dopady změn dalšího vzdělávání

Dlouhodobě prodloužení sledovaného období DV přinese **pracovníkům v sociálních službách** možnost si lépe rozvrhnout jeho povinné plnění v rámci individuálního

vzdělávacího plánu. Možnost využití širšího rozsahu forem DV pomůže především těm pracovníkům, kteří jsou ve své pozici aktivní a maximálně se snaží rozšiřovat svou odbornost dostupnými způsoby.

Pro **poskytovatele** by rozšířené množství forem DV mohlo v počátku přinést zvýšenou administrativní zátěž. V dlouhodobém hledisku to ale bude vyváženo vzdělanějšími, samostatnějšími a motivovanějšími pracovníky, což bude mít vliv na kvalitu služby a spokojenost klientů/uživatelů služby.

Pro poskytovatele změny prodlouženého sledovaného období **nepřinesou zvýšené finanční nároky**. V důsledku může dojít i k efektu snížení celkových finančních nároků na další vzdělávání PSS, díky možnosti zařazení i finančně výhodnějších forem. **Finanční prostředky se tak budou moci lépe využít na potřebnější vzdělávání např. vícedenní vzdělávací kurzy. Rozpočet vzdělávání bude nutné přizpůsobit dvouletému cyklu.** Přidané formy DV rozšiřují kompetentnost PSS ve volbě prohlubování kvalifikace s ohledem na potřeby klientů.

Vzdělavatelům tyto změny přinesou možnost rozšíření nabídky vícedenních kurzů.

Pokud budou přijaty změny DV pro PSS, je nutné vzhledem ke konstrukci zákona mít na paměti, že se dotknou i sociálních pracovníků.

Pro všechny aktéry v sociálních službách znamená připravené rozšíření forem DV vedoucí k naplnění povinného rozsahu pouze **legitimizaci již existujících a mnohými poskytovateli hojně využívaných forem průběžného vzdělávání a profesního růstu pracovníků**, které doposud nebylo možné do DV započítávat.

7 Potřeba legislativních úprav

Návrh konkrétních legislativních úprav v zákoně o sociálních službách a v prováděcí vyhlášce, týkajících se kvalifikačního kurzu a dalšího vzdělávání, je detailně rozpracován ve dvou přílohách:

- Příloha Koncepce č. 1 Návrh právní úpravy kvalifikačního kurzu pro pracovníky v sociálních službách
- Příloha Koncepce č. 2 Návrh právní úpravy dalšího vzdělávání pro pracovníky v sociálních službách.

Navržené oblasti úpravy se týkají následujících oblastí:

- a) Kvalifikační kurz PSS** – změna zákona o sociálních službách, jeho prováděcího předpisu s přidáním nové přílohy
- b) Další vzdělávání PSS** – změna zákona o sociálních službách
- c) Akreditace vzdělávacích programů v sociálních službách** – změna zákona o sociálních službách

Vazba na jiné právní předpisy není.

8 Tabulka k návrhu kvalifikačního vzdělávání PSS

	Základní kvalifikační kurz (ZKK)	Specializační kvalifikační kurz (SKK)
<i>Lhůta pro absolvování</i>	Před nástupem do zaměstnání	Po nástupu na pozici PSS ke konkrétnímu zaměstnavateli, ve stanovené lhůtě (zahájit do 12 měsíců, dokončit 18 měsíců od nástupu)
<i>Význam kvalifikace</i>	Částečná kvalifikace – možnost být zaměstnán jako PSS	Úplná kvalifikace – možnost setrvat na pozici PSS po stanovené lhůtě. Specializace se nekumulují, při změně služby nebo po dlouhodobé pracovní pauze se doplní vzdělání pomocí DV.
<i>Účel kurzů</i>	Obecný, Základní informační znalosti	Specializační, Rozšíření praktické dovednosti
<i>Realizátor vzdělávání</i>	Vzdělavatel – akreditace ZKK	Vzdělavatel – akreditace SKK
<i>Financování</i>	Na vlastní náklady	Na vlastní náklady (možná úhrada od zaměstnavatele jako forma benefitu, nebo prostřednictvím ÚP při riziku ztráty zaměstnání)
<i>Rozsah kurzů</i>	40 hodin (8 hodin x 5 dní)	120 hodin (8 hodin x 15 dní)
<i>Cíl kvalifikace/zaměření kurzu</i>	Poznání systému sociálních služeb, druhů služeb a pestrosti klientů + poznání vlastní osobnosti v roli PSS, ve vztahu k cílovým skupinám	- Učení metod, přístupů, úkonů ve vztahu ke zvolenému druhu služby a cílové skupině klientů/nepříznivé sociální situaci - Osvojení si praktických dovedností aplikováním teorie v praxi a zpětnou vazbou
<i>Obsah kurzů</i>	Základní rovina kompetencí PSS Jednotný kurz	Specifické kompetence PSS rozdělené do 4 modulů Varianty modulových kurzů: M1: práce se seniory a lidmi s demencí M2: práce s lidmi s tělesným a smyslovým postižením a s lidmi se zkušeností s duševním onemocněním M3: práce s lidmi s mentálním a kombinovaným postižením či poruchami autistického spektra M4: práce s dospělými, dětmi či rodinami v krizi nebo ohroženými sociálním vyloučením anebo s rizikovým způsobem života
<i>Okruhy cílových kompetencí PSS – legislativně ukotvené</i>	<ul style="list-style-type: none">• Orientace v právním rámci sociálních služeb a práce PSS• Poznání sociálních služeb a potřeb klientů• Seznámení s teorií přímé práce PSS s klienty• Seznámení se způsobem komunikace a interakce s klienty• Vnímání týmové a mezioborové spolupráce a dokumentace v sociálních službách• Pochopení osobního a lidského rozměru práce PSS	<ul style="list-style-type: none">• Orientace ve vybraných částech právního rámce pro cílové skupiny• Poznání specifík cílových skupin a práce s nimi• Osvojení přístupů a metod práce s cílovými skupinami• Poznání způsobů komunikace s cílovými skupinami• Orientace v dokumentaci, spolupráci v týmu a návaznosti služeb• Pochopení osobního a profesionálního rozměru práce PSS

<i>Způsob výuky</i>	Způsoby výuky tzv. „praktickou teorií“ – zvýšené požadavky na lektory	Sekvence setkání s lektorem a práce v zaměstnání – „plnění odborných praktických cvičení u poskytovatele zadávaných a kontrolovaných vzdělavatelem“ (zvýšené požadavky na lektory, nezbytná součinnost poskytovatele)
<i>Zahájení kurzu</i>	Vstupní kritéria: Motivační dopis	Vstupní kritéria: Absolvovaný ZKK + Zaměstnání u konkrétního registrovaného poskytovatele sociálních služeb
<i>Zakončení kurzu</i>	Ukončení měřitelným způsobem ověření nabytých cílových kompetencí, včetně stanovení opravných prostředků	Ukončení měřitelným způsobem ověření nabytých cílových kompetencí, včetně stanovení opravných prostředků
<i>Počet účastníků kurzu</i>	Maximálně 20	Maximálně 18

9 Tabulka k návrhu dalšího vzdělávání PSS

SOUČASNÝ STAV	NAVRHOVANÝ STAV
KURZ S AKREDITOVANÝM PROGRAMEM MPSV	
<ul style="list-style-type: none">DV podle odstavce 2 písm. b) se uskutečňuje na základě akreditace vzdělávacích programů udělené MPSV	<ul style="list-style-type: none">absolvovat v minimálním rozsahu 16 hodin za sledované období
ABSOLVOVÁNÍ ODBORNÉ STÁŽE	
<ul style="list-style-type: none">DV podle odstavce 2 písm. c) se rozumí výkon odborné činnosti na základě písemné smlouvy mezi zaměstnavatelem a zařízením zajišťujícím odbornou stáž	<ul style="list-style-type: none">zákon neupravuje, v jakém zařízení se stáž odehrává, je možné absolvovat i stáže zahraniční
ŠKOLICÍ AKCE	
<ul style="list-style-type: none">DV podle odstavce 2 písm. d) se rozumí vzdělávací akce organizovaná zaměstnavatelem nebo odbornou organizací, jejíž je zaměstnavatel členemv maximálním rozsahu 8 hodin ročně	<ul style="list-style-type: none">přidat další organizátory (vždy tematická souvislost s výkonem činnosti) – MPSV, krajské úřady, zřizovatelé, registrovaní poskytovatelé, odborné organizace
ODBORNÉ KONFERENCE	
<ul style="list-style-type: none">DV podle odstavce 2 písm. e) se rozumí akce odborného charakteru, jejíž program se týká oboru činnosti SP či PSSv maximálním rozsahu 8 hodin ročně	<ul style="list-style-type: none">rozdílet pasivní a aktivní účast, stanoven přepočít a) za pasivní účast lze započítat maximálně 8 hodin b) za aktivní účast lze započítat maximálně 16 hodin
VZDĚLÁVACÍ PROGRAM/KURZ S AKREDITACÍ JINÝCH MINISTERSTEV	
<ul style="list-style-type: none">nová forma DV	<ul style="list-style-type: none">zařadit kurzy s akreditací jiných ministerstev, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR, Ministerstva spravedlnosti ČR a Ministerstva vnitra ČRprogram kurzu se týká oboru činnosti PSS (s ohledem na typ služby, cílovou skupinu, pracovní činnost)v maximálním rozsahu 8 hodin za sledované období

PUBLIKAČNÍ ČINNOST	
<ul style="list-style-type: none">nová forma DV	<ul style="list-style-type: none">týká se příspěvků či článků v odborných časopisech, učebních materiálech nebo odborné literatuřev maximálním rozsahu 8 hodin za sledované období, stanoven přepočtem
LEKTORSKÁ ČINNOST	
<ul style="list-style-type: none">nová forma DV	<ul style="list-style-type: none">týká se akreditovaných kurzů MPSVv maximálním rozsahu 8 hodin za sledované období, stanoven přepočtem
VEDENÍ ODBORNÉ PRAXE NEBO STÁŽE	
<ul style="list-style-type: none">nová forma DV	<ul style="list-style-type: none">jedná se o vedení odborné praxe studentů nebo stáže zaměstnanců jiného poskytovatelev maximálním rozsahu 8 hodin za sledované období, stanoven přepočtem
MENTORSKÁ ČINNOST	
<ul style="list-style-type: none">nová forma DV	<ul style="list-style-type: none">jedná se o zaškolení nového pracovníka nebo dobrovolníkav maximálním rozsahu 8 hodin za sledované období, stanoven přepočtem